

Дорогою ціною (дуже стисло)

Михайло Коцюбинський

Події відбуваються в той період, коли козацтво було знищене, а селянство українських земель було закріпачене. Волелюбні козаки не хотіли коритися, деякі з них втекли в турецькі землі й заснували там нову Січ. Час від часу туди тікали від невиданих утисків селяни.

Зібрався тікати й Остап, якого пан за непокірність хотів віддати у москалі. Прощається хлопець зі своєю коханою Соломією, залишаючи її з осоружним чоловіком.

Соломія перевезла коханого через річку та й залишилася сама.

Ось вже довго йде Остап степами, коли чує, ніби хтось його кличе. Озирнувся — якийсь козак його доганяє. Коли підійшов ближче, Остап пізнав у молодому козакові свою Соломію. Жінка не могла лишитися сама з нелюбом, тому вирішила теж утекти. Довелося тільки відрізати її довгі чорні коси, та вона ладна була всім пожертвувати заради коханого.

З часом добралися Остап із Соломією до Дунаю. Тут разом з іншими втікачами мали чекати ночі, щоб переплисти човнами на інший берег. Та коли сідали в човни, наїхали козаки й почали стріляти. Знайомий Соломії та Остапа, Іван, встиг вскочити у човна, вони ж лишилися на березі й мали швидко тікати.

Пересидівши деякий час, звернулися до знайомого мірошника, який обіцяв їм допомогу. Той запропонував зробити плот та вночі самотужки переплисти Дунай. Через деякий час плот був готовий. Ним попливли обоє втікачів, у густому тумані не бачачи нічого. Тільки знову їм не пощастило — один козак почув плюскіт та вистрілив навмання в той бік. Остапа було поранено в груди.

Ледве дісталися Остап із Соломією до твердого ґрунту, сховалися в плавнях. Остапові було зовсім зле, жінка обмила його, перев'язала, а сама вирішила піти роззирнутися.

Соломія заблукала в плавнях і не могла знайти коханого. Він же лежав самотній і прощався зі світом. Ввижався йому дідусь, який своїми оповідями про козацьке життя завжди розпалював нескоримий дух в онукові. Та Соломії не було. До Остапа прийшов голодний вовк, постояв трохи і пішов.

Навкруги горіли плавні. Нарешті Соломія знайшла чоловіка і кинулася до циганської хатки за підмогою. За гроші, які жінка мала у вузлику, цигани згодилися прийняти втікачів до себе, поки Остап не видужає. Видужував він дуже повільно. Хазяїни вже почали скося поглядати на непроханих гостей, тому Соломія мала йти на заробітки, гроші ж усі віддавала старому циганові.

В хаті жили старі циган з циганкою та молоді, було видно, що це злодії. Якось вночі, як звичайно, чоловіки вирушили на промисел, повернулися ж раптово. Старий циган був поранений. Наступного дня, коли Соломія була на роботі, вони знялися, залишивши в хатині самого Остапа.

Соломія ж у цей день зустріла знайомого Івана. Разом повернулися вони додому, але нікого вже там не побачили. Не було ні циганів, ні Остапа. Кинулись його шукати і знайшли у в'язниці. Даремно намагалася Соломія довести його невинність. Остапа вирішили видати росіянам.

Соломія підмовила Івана відбити чоловіка в той день, коли його мають везти річкою на той берег. Разом наскочили вони на турків, однак перемогти їх не змогли. Загинув підстрелений Іван, захлинулася в холодній воді Соломія. Вирватись вдалося тільки Остапові.

Вже старим дідусем приходять він на берег річки і ввижається йому, що кличе його кохана Соломія.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Оповідання "Дорогою ціною" відтворює реальну картину подій на тогочасній Україні: замучені постійним немилосердним знуцанням панів, маючи ще в пам'яті згадки про свою колишню волю, українці намагалися врятуватися від кріпаччини, віддаю чи інколи навіть своє життя за омріяну волю.

Остап та Соломія теж намагаються врятуватись, переживаючи страшні пригоди. Підтримує їх у важкі хвилини тільки їхнє негасиме кохання.